

Qərbi Azərbaycanın Türk-Müsəlman əhalisinin II Dünya müharibəsində iştirakı

(VI məqalə)

Qərbi Azərbaycanın "Bəzz qalası"-Nüvədi kəndi Mehri nahiyəsi və Qərbi Zəngəzur mahalında əhalisinin sayına və ərazisinə görə iri yaşayış məntəqəsi olmaqla yanaşı, həm də 1988-1992-ci illərdə hay kilsəsinin və hay sürüsünün silahlı-quldur basqınlarına sinə gərmiş, "dişi tökülmüş" düşməne qarşı mərdliklə döyüşmüş, bu cihadda 18 nəfər Şəhid olmuş, 36 dinc sakin yaralanmış, 14 nəfər itkin düşmüşdür.

1886-cı il məlumatına görə Zəngəzur mahalının 326 kəndinin yalnız 81-də hay sürüsü məskunlaşmışdır.

Zaqafqaziya Sovet Federativ Sosialist Respublikası Mərkəzi İcraiyyə Komitəsinin 18 fevral 1929-cu il tarixli 03 nömrəli protokol Qərarına (D.X.Bünyadzadə (1888-1938), M.A.Bağirov (1896-1956), İ.T.Tağıyev (1894-1937)...), nəhayət bu sənədin hüquqi əsaslandırılması naminə Azərbaycan KP MK-nın 26 noyabr 1968-ci il tarixli Büro təqdimatı (MK-nın I katibi V.Y.Axundov (1916-1986)...) əsasında Azərbaycan SSR Ali Sovetinin (sədr, xalq şairi S.Rüstəmzadə (1906-1989)...) 07 may 1969-cu il tarixli Fərmanına əsasən Zəngilan rayonu inzibati-ərazi hüddetlərindəki 3 kənd (Nüvədi, Eməzir, Tuğut) Mehri rayonunun tərkibinə verilərək indiki Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonunun ərazisi (30 min hektara qədər torpaq sahəsi) azalmış, Qərbi Zəngəzurun sahəsi isə 3637 kv.km-dən 4500 kv. km-ə şatdırılıb.

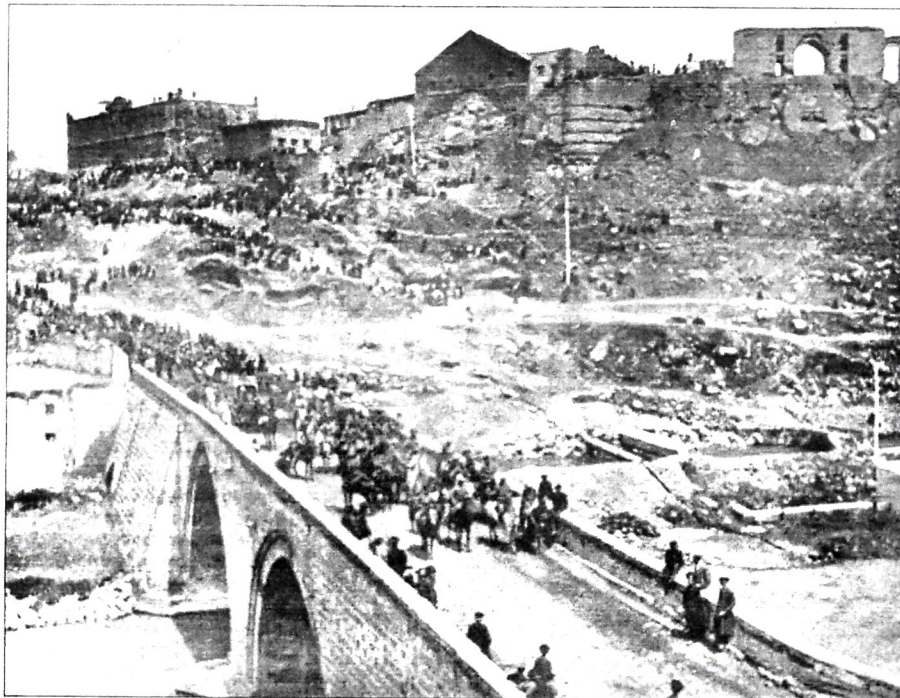
Mehri nahiyəsinin Nüvədi kəndi ərazisinə (19 min hektar) və əhalisinin sayına görə Qərbi Azərbaycanın ən böyük yaşayış məntəqəsi olmaqla, həm də 132 nəfər (o cümlədən 20 nəfər Er-nəzir kəndindən olub) Türk-Müsəlman əhalisi II Dünya müharibəsində (1939-1945-ci illərdə) iştirak etmiş, onlardan 65 nəfəri cəhəddən geri qayıtmamışdır.

Müharibədən geri dönməyən Nüvədililər:

- Həsən Məmməd oğlu Həsənov-Kərbəlayi Həsənli tayfası, 1 oğlu qalıb;

-Nəbi Hüseyn oğlu Hüseynov-Kərbəlayi Həsənli tayfası, 2 oğlu, 1 qızı qalıb (oğlu Hüseyn 1950-ci ildə 20 yaşında SSRİ Ordusunda xidmət edərkən Moskva şəhəri ətrafında həlak olub)

-Qurban Zeynal oğlu Cəfərov-Cəfərlilər nəslı, subay;

-Hökməli Məşədi Həsənəli oğlu Cəfərov-Cəfərlilər nəslı, 2 oğlu, 1 qızı qalıb;

-İsmixan İskəndər oğlu İskəndərov-subay;

-Qafar Məhəmməd vəli oğlu Qafarov-Məşədi Şıxlılar nəslı, 2 oğlu, 2 qızı qalıb;

-Əlisultan Qasım oğlu Qasimov-Sultanəli uşağı, subay;

-Cəlil Sultanəli oğlu Əliyev-Sofulular tayfası, subay;

-Allahverdi İsmayıl oğlu Bağırov-subay, Leningrad (indiki Sankt-Peterburq) şəhəri uğrunda döyüşlərdə həlak olub, qəbri bu şəhərdəki "Qardaşlıq məzarı"ndadır;

-Nəcəfəli Bəşir oğlu Əliyev-Sofulu nəslı, subay;

-Hilal Məşədi Həsən oğlu Kazımov-Kazımlılar tayfası, kolxoz sədri idi. 5 oğlu, 1 qızı qalıb;

-Babat Oruc oğlu Babatov-Şıxməmmədli nəslı, Sovet-Fin müharibəsində də iştirak edib, subay;

-Miri Kazım oğlu Mahmudov-Seyidlilər nəslı, subay;

-İbrahim Məşədi Nəsir oğlu Rzayev-İbrahimbəyli nəslı, 1 qızı qalıb;

-Xaspolad Məşədi Rəsul oğlu Lütfuliyev-İbrahimbəyli nəslı, subay;

-Əlisultan İmaş oğlu Quliyev-

Mirzəoğulları nəslı, subay;

-Qurbanqulu-subay;

-Abbas Xudayar oğlu Quliyev-Mirzəoğulları nəslı, subay;

-Qafar Məhəmməd oğlu Quliyev-Mirzəoğulları nəslı, subay;

-Çöllü Qurban oğlu Qurbanov-Kərbəlayi Qurban nəslı, subay;

-Penah İbrahim oğlu Qurbanov-subay;

-Məmməd Mahmud oğlu Qurbanov-subay;

-Bəşir Məmməd oğlu Qurbanov-1 oğlu, 3 qızı qalıb;

-Kamal Hüseyn Əzimov-Yetim Hüseyn oğlu, subay;

-Əhmədəli Məhərrəm oğlu Əhmədov-Yusiflilər tayfası, 2 qızı qalıb;

-Rəhman Babaş oğlu Babatov-Allahverdi nəslı, subay;

-Rəhman Əmirxoca oğlu Dövlətov-Əmirxocalılar nəslı, subay;

-Məmmədqulu-2 qızı qalıb;

-Orucəli Vəli oğlu Ədilov-Vəlişlilər nəslı, 1 oğlu, 2 qızı qalıb;

-Həsəncan Məşədi Qurban oğlu Qurbanov-2 oğlu, 1 qızı qalıb;

-Qurban Zeynal oğlu Qurbanov-Molla Gülülər nəslı, 1 oğlu, 1 qızı qalıb;

-Ələsgər Səməd oğlu İskəndərov-subay;

-Məmmədخان Musa oğlu Rzayev-İmamqulular nəslı, subay;

-Teymur Yunus oğlu Abbasov-Teymurbəyli nəslı, 2 qızı qalıb;

-Əsəd Fərhad oğlu Abbasov-Teymurbəyli nəslı, subay;

-Qaplan Hüseyn oğlu Abbasov-Teymurbəyli nəslı, subay;

-Behmen Hüseyn oğlu Abbasov-Teymurbəyli nəslı, 2 oğlu qalıb;

-Fəttah Məşədi Gülü oğlu Gülüyev-Molla Gülülər nəslı, subay;

-Məməş Amanov-subay;

-Qara Bayraməli oğlu Məmmədov-Məmmədbəyli nəslı, 1 qızı qalıb;

-Əli İdirim oğlu Əliyev-Əcillilər nəslı, subay;

-Aslan Hüseyn oğlu Şükürov-Şükürbəyli nəslı, 1 oğlu qalıb (müğənni Aslan Tofiq oğlu Hüseynovun (1967-2021) ata babası);

-Əsəd Əlibala oğlu Məlikabasov-kapitan, subay olub;

-Murad Ata oğlu Hüseynov-Məlikəbil nəslı, 1 oğlu qalıb;

-Murad Hüseyn oğlu Hüseynov-Hüseynlilər nəslı, subay;

-Əhmədخان Hüseyn oğlu

Hüseynov-Hüseynlilər nəslı, subay;

-Əli Məşədi Zeynal oğlu Hüseynov-Hüseynlilər nəslı, subay;

-Əlibala İsmayıl oğlu Musayev-Cəbrayillilər nəslı, subay, (məşhur neftçi Sosialist Əməyi Qəhrəmanı İsrail sami oğlu Hüseynovla (1931-1986) əminəvəsi olub);

-Oruc Abbasəli oğlu Həsənov-1930-cu ildə Ordubad nahiyəsinə köçüb, 1 oğlu qalıb;

-Haqverdi Əliverdi oğlu Allahverdiyev-Əliverdilər nəslı, 2 oğlu qalıb;

-Mustafa İziqulu oğlu Həsənov-Hüseynlilər nəslı, 1 oğlu, 1 qızı qalıb;

-Talib Nəcəfqulu oğlu Həsənov-Hüseynlilər nəslı, evli olub;

-Bəbir Teymur oğlu Mahmudov-pəhlivan Teymur uşağı, subay;

-ƏmirxanTeymur oğlu Mahmudov-pəhlivan Teymur uşağı, subay;

-Balakışi Camal oğlu Abbasov-evli olub;

-Şamil Camal oğlu Abbasov-subay olub;

-Seyfulla Əsgər oğlu Əhmədov -Molla Gülülər nəslı, 2 oğlu, 1 qızı qalıb;

-Hümbətəli Qurban oğlu Əhmədov-Molla Gülülər nəslı, 2 oğlu qalıb;

-Həbib Qiyas oğlu Rüstəmov-Molla Gülülər nəslı, evli olub;

-Cümşüd Fərrux oğlu Qəhrəmanov-Molla Gülülər nəslı, subay;

-Qəhrəman Mürşüd oğlu Qəhrəmanov-Molla Gülülər nəslı, subay;

-Nəzi Seyidəli oğlu Neziyev-subay;

-Xurşud Bəyeli oğlu Orucov-2 oğlu, 1 qızı qalıb;

-Əsədulla Məhərrəm oğlu İbadov-Molla Gülülər nəslı, subay;

-Mirzə Yusifəli oğlu-evli olub;

Qismət YUNUSOĞLU,
Bakı Dövlət
Universitetinin müəllimi

Qeyd: Yazının hazırlanmasında həm də Qərbi Zəngəzurun Mehri nahiyəsinin Nüvədi kənd sakinləri Balakışi Balakışi oğlu Həsənovun (1939), Qafar Əli oğlu İskəndərovun (1940) və Fərman Bərxuda oğlu Qasımovun (1950) məlumatlarından istifadə edilmişdir.